

Schriften getuigen het, die in alles, wat hij onderzocht of ondernam, twee grondslagen nooit verloochende, op welke hij meende dat alle onderzoek en iedere handeling behooren te berusten, namelijk waarheid en deugd. Wat waar was, wat goed, ziedaar, wat hij steeds zocht en tot bereiking en bevordering waarvan hij alle zijne pogingen inspande. Zijne gelukkige beoefening der Oude Letteren was ook in zijne wetenschappelijke wijsgeerige nasporingen nooit te miskennen. Hoe uitnemend de invloed moest wezen van den Leeraar, die van zulke beginselen steeds uitging, op zijne jeugdige Akademische hoorders, laat zich wel vermoeden, doch het bleek ook bovenal uit die zoo voortreffelijke en hooggeschatte lessen over de Zedekunde, die hij jaren lang aan Utrechts Hoogeschool voor een groot getal hoorders heeft mogen geven. Als Wijsgeer, en bovenal als Christen Wijsgeer, kon hem een inzicht in de afwisseling van het ondermaansche niet ontgaan: »Oriri, adscendere, descendere, occidere,” ziedaar, zeide hij, bij den aanvang zijner Inwijdings-Rede te Utrecht, Jan. 1816, (en mij dunkt ik hoor die woorden nog) ziedaar, wat het lot is van voorwerpen, die wij op de oppervlakte der aarde gadeslaan. »Nascuntur, crescunt, decrescunt, moriuntur.” Ook Schröder stierf hier, zeker om zich dáarboven nog heerlijker te ontwikkelen. — Schröder was ook Lid der Eerste Klasse. Ten aanzien van zijne kennis en ervaring in vakken van Wetenschap, tot die Klasse behoorende, zal zeker ook van harentwege eene erkenning van zijne verdiensten wel niet achterwege blijven.

Doch nog een' naam heb ik onder de afgestorvenen te vermelden, den naam van een' geleerde, wiens invloed op de beoefening der Regtswetenschap in onzen tijd onberekenbaar groot is geweest, die aan dezelve eene nieuwe rigting heeft gegeven, het hoofd der geschiedkundige Regtsschool, de Göttingsche Hoogleeraar **GUSTAV HUGO!** — Hoogst opmerkelijk was zijne vorming. In het Badensche geboren, in 1764, ontving hucó eene opvoeding, die hem meer met taal, denkwijze en gevoelens van het naburige Frankrijk bekend maakte, als veelal Duitsche jongelieden, toen ten minste, te beurt viel. Geschiedenis en Wijsbegeerte waren het vooral, met welke hij zich, zoo lang hij aan de Göttingsche Hoo-

geschool zich op de letteroefeningen toeleide, bezig hield. De uitgave van de *Fragmenta Ulpiani* had reeds de kritisch-historische rigting doen kennen, welke hij aan de beoefening van het Romeinsche Regt wenschte te zien geven. De tijd, dien hij beleeftde, was daartoe rijp. De geschiedkundige lessen van PUTTER, SPITTLER en zoo vele anderen, hadden de gemoederen voorbereid. Zoo kon HUGO de Regtsgeschiedenis als een deel van de Geschiedenis der Wereld en der Volken voordragen; zoo kon hij de ontwikkeling der regtsbegrippen en regtsinstellingen bij onderscheidene volken, bijzonder echter te Rome, met onderscheiding der verschillende tijdperken, tot zelfs in vele bijzonderheden vervolgen; zoo kon hij met de Geschiedenis des Regts wijsgeerige beschouwingen verbinden, die van den innigen samenhang van Regtsgeschiedenis en Regtswijsbegeerte doen blijken. Het moet gezegd worden, omdat de waarheid het eischt, verre is het er van af, dat HUGO's verdiensten zich tot het geven van eene nieuwe rigting aan de beoefening van het Romeinsche Regt zouden bepaald hebben, (hoezeer reeds dit op zich zelve zeer veel was) maar, behalve zijne Leerboeken van zoogenaamde Instituten en Pandekten en van Geschiedenis des Romeinschen Regts, waren het ook die van Regtsgeleerde Encyclopedie, van het Natuurregt, of Wijsbegeerte des stelligen Regts, en van de letterkundige Geschiedenis der Regtsgeleerdheid, die zijn *Lehrbuch eines Civilistischen Cursus* uitmaakten. Levendig en frisch waren dikwijls zijne inzichten en beschouwingen, want HUGO was alles behalven een Kamergeleerde, hij minde het gezellig verkeer en liet niet na het levendigst aandeel te nemen in de gebeurtenissen des gemeenen levens. En hoe krachtig hebben niet zijn voorbeeld, en zijne School gewerkt! Hoe vele en hoe voortreffelijke mannen (laat ik alleen HAUBOLD en VON SAVIGNY noemen), hebben niet, door hem opgewekt, in zijnen geest voortgewerkt en de geschiedkundige Regtsschool helpen vestigen, die de beoefening der Regtswetenschap in deze onze eeuw als met een nieuw leven heeft bezielde! HUGO's naam was zoo hoog geëerd, en hij was ook steeds hoog gevoelig aan de blijken van achting en genegenheid, welke hij van zijne tijdgenooten mogt ontvangen. Ik was er met

de mijnen getuige van, toen, de laatste maal in den zomer van 1838, ik hem te Göttingen mogt bezoeken. Het was weinige maanden na het in dat zelfde jaar door hem gevierde Doctorjubilaeum. Met niet weinig welgevallen spreidde hij ons de vele wezenlijk fraaije geschenken en welmeenende, soms met goud gedrukte, gelukwenschen ten toon, die hij bij die gelegenheid had mogen ontvangen. Wie zou daarbij niet met belangstelling de kinderlijke vreugde in het oog van den grijsaard hebben opgemerkt? Onze Klasse deed hem regt, met reeds bij hare eerste benoeming van Geassocieerden, 29 Maart 1809, hem die betrekking op te dragen. Hij was nu van het toen benoemde achtstal de laatst overgeblevene. Hij overleed in 80jarigen ouderdom op 15 September l. l.

De Voorzitter, hierna het woord hernemende, zeide:

Ik breng mijnen dank aan den Secretaris voor het uitgebragt Verslag. Indien het daaruit is gebleken, dat de Klasse de aanleiding tot wetenschappelijk onderzoek meestal aan zich zelve ontleend heeft, dan zult gij mij wel willen veroorloven, Beoefenaars der Letteren, die mij boort, U te herinneren, dat ook gij tot zoodanige mededeelingen gerechtigd, ja, door de Wet onzer Instelling uitgenoodigd zijt. Alleen de medewerking van velen, ja, alleen de medewerking van allen, kan in een land als het onze iets goeds en groots te weeg brengen. In onze bijeenkomsten staan wij gereed ook uwe wetenschappelijke mededeelingen aan te hooren; onze uitgegeven geschriften kunnen ook door u, ten nutte der Letteren en des Vaderlands, worden verrijkt!

Meer bepaaldelijk tracht de Klasse dergelijke mededeelingen uit te lokken, door het voorstellen van Prijsvragen, en zij was, gelijk U uit het Instituuts-Tijdschrift reeds bekend is, sedert hare jongste openbare Vergadering zoo gelukkig, eene vraag, over *de Kleederdragt der Arabieren*, beantwoord te zien, op eene wijze, welke, naar het oordeel van deskundigen, van de grondigste kennis in de Arabische Taal, van uitgebreide belezenheid, van oordeel en scherpzinnigheid getuigende, eene leemte in de Oostersche Litteratuur aanvult.